

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXIV

Rédacteur

NIKOLA TASIĆ

Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Secrétaire

ALEKSANDAR PALAVESTRA

Membres de la Rédaction

MILUTIN GARAŠANIN, RADOVAN SAMARDŽIĆ, MILKA IVIĆ,
ČEDOMIR POPOV, NIKOLAJ TOLSTOJ (Moscou), ANTHONY EMIL
TACHIAOS (Thessalonique), DIMITRIJE ĐORĐEVIĆ (Santa Barbara —
Californie), ALEKSANDAR FOL (Sofia), DRAGOSLAV ANTONIJEVIĆ,
VESELIN ĐURETIĆ, MIODRAG STOJANOVIĆ

B E L G R A D E

1993

сила Дрвошанова о словенском делу кајларског говора представља вредан научни захват у македонску дијалектолошку пробле-

матику. Тиме она себи обезбеђује трајно место у словенској дијалектолошкој литератури.

Првослав Радић

СЕНТИМЕНТАЛНА ПОВЕСТ

Борислав В. Пекић, *Сентиментална повест Британског Царства*, Београд 1993, 351.

У основи многих романа и драмских дела једног од најуспешнијих, најпродуктивнијих и најобразованијих савремених српских писаца Борислава Пекића јесте историја. Пекић је, у својим делима, имао оригиналан однос према историји „при чему су селекција и тенденција неизбежне и легалне“. Вероватно га је та склоност ка историји навела да прихвати улогу предавача на ВВС-ју и, у периоду од пролећа 1988. до пролећа 1991. године, одржи низ предавања о историји Британског Царства од првих знања о енглеском народу до завршетка другог светског рата. Сабрани текстови тих предавања чине последњу књигу Борислава Пекића под насловом „Сентиментална повест Британског Царства“. Књига обухвата двадесет и четири текста различите дужине и садржине.

Објашњење необичног наслова своје књиге Пекић је дао у предговору књиге. Употребивши реч „сентименталан“ он је себи омогућио да не пише објективну историју већ да да „неки посебан, неки мој угао гледања“. Речју „повест“ аутор је себи омогућио слободу приповедања. С обзиром да по свом образовању није био историчар, Пекић је у предговору ове своје књиге рекао и то да је за та предавања и сам морао учити британску историју и то из дела најпознатијих британских историчара. Колико му је задатак био тежак показао је тек у последњем, двадесет четвртном, тексту који би требало да представља закључни суд о енглеској историји: „Писање овакве књиге, по-

готову када се тога аматер подухвати, јесте као споро и тегобно пењање узбрдо. Уколико се више пењете, уколико, дакле, све дубље у енглеску историју улазите, ваши се видици шире и ви све дубље видите, све више о Енглеској знате. Истовремено се, како се у висину пењете, на хоризонту јављају нове појаве. У подножју вам се чини да је ваше брдо усамљено и да стоји без икакве кореспонденције са околином. На врху видите да је оно само део големог пејзажа који се зове светска историја. Колико ваше брдо пејзаж мења, толико и предео у који је посађено на његов изглед утиче“.

Мада је, поред обимне литературе, користио и мемоарска дела Пекић ниједног тренутка није помишљао да створи нешто више од личног виђења историје стварања једног царства и светске силе. Темелно савладавши фактографију енглеске историје, Пекић је могао себи дозволити да слободно размишља, поставља питања и доноси закључке о њеним најзначајнијим периодима и личностима. Он се бавио анализом личности и времена у коме су оне живе као историчар који суверено влада чињеницама. Међутим, није се устезао ни да износи личне утиске и претпоставке заштитивши се од критичара — присталица „чисте“ историје једном једноставном али филозофском и логичком тврдњом која, ма колико деловала контрадикторно, може бити, ако не прихваћена оно бар разматрана од теоретичара историјске науке: „У историографији се нема смисла бавити претпостав-

кама кад и историјске чињенице наводно проверене, толико на претпоставке личе да се често је-два од њих разликују“. С обзиром да није био оптерећен правилима историчарског еснафа Пекић је могао да прави паралеле са, на-изглед, потпуно неспојивим пе-риодима и догађајима. Стварајући утисак тренутне и случајне асо-цијације а свестан опште међузависности у Европи он је, духовито и успешно, правио излете у исто-рију континенталне Европе. Као да му је помало бивало криво што су енглеско умеће и судбина водили енглески народ кроз исто-рију узлазном линијом без много падова, док се српски народ сап-литао и посртао кроз историју, Пекић није могао да одоли да не укаже на неке трагичне фраг-менте у историји српског народа. Коментаришући тако, понекад и уснут, српску и руску историју и поређећи их ту и тамо са енгле-ском он не крије своје мишљење да су руском и српском народу много зла нанели марксизам и ко-мунизам. Али то нема јачину и јед острашћеног политичара већ префињену боју осведоченог ху-манисте коме нису блиски крвави преврати и револуције.

Овакву „Сентименталну повест Бриганског Царства“ могу читати добри познаваоци историје енгле-ског народа као допуну и осве-жење за, често сувопарна, исто-риографска дела. Јер, очигледно је да је Пекић успео да прони-кне „тајне“ путеве енглеске исто-рије и „боју“ енглеског ментали-тета. Зато се ова књига може свр-стати међу значајнија дела о бри-танској историји. С друге стране, захваљујући Пекићевом маестрал-ном стилу често неубичајеног ре-

доследа речи чиме се смишљено истиче значај оних које би у обичној реченици протекле неопажено, ову књигу могу читати и они који не маре много за исто-рију али су љубитељи лепе књи-жевности. То, истовремено, значи да они, после ове књиге, могу по-стати љубитељи добре историо-графске литературе.

Још један квалитет који не треба заборавити садржи ова књига. Захваљујући својој очиг-ледној ерудицији и књижевној надарености, формираним фило-софским, политичким и јуманистичким ставовима и неоспорној духовитости Пекић се могао упу-стити у конструисање таквих ре-ченица које, издвојене из текста, носе свевременске вредности („На-род је оно над чиме се историја обавља, премда њени творци воле рећи да је народ оно због чега се обавља. Сумњам. Да је тако, ниједан озбиљан народ не би имао никакву историју и био би срећ-нији него и са највећом“). „Сем за војне експерте по стратегији и за народе по последицама, све су битке исте. Деле се на добијене и изгубљене, а састоје се од мртвих и преживелих“).

С обзиром да се веома успеш-но огледао у различитим књи-жевним родовима не би се могло тврдити да је ово, његово послед-ње, дело и круна његовог ствара-лаштва. Међутим, с обзиром да се ради о својеврсној покушају и успеху једног књижевника да се бави а не да се користи истори-јом, ово Пекићево дело заслужује посебно место и у историографији и у књижевности.

Љубодраг П. Ристић

БОЈАЦИЈЕВА ГРАМАТИКА ЦИНЦАРСКОГ ЈЕЗИКА

(Михаил Г. Бајаги, *Грамагика цинцарског језика*. Превео Проф. др П. Ма-ринковић. Издао Српско-цинцарско друштво „Луњина“, Београд 1993. „Москопољска задужбина“, Књ. 1. Стр. 156)

Није непознато да су од свих балканских народа прву грамати-ку добили Цинцари у Бечу још

1813. године, захваљујући прегну-ћу Михаила Бојација, који је за своје време представљао личност